

מהו סוד ההצלחה של חב"ד?

מבט מעמיק אל קורות חייהם של יוסף הצדיק ואדמו"ר הזקן מספק לנו מספר תובנות מרתקות על הצלחתה של שיטת חב"ד, ועל הדרך להצליח בחיינו הפרטיים.

בין יוסף הצדיק לאדמו"ר הזקן

באחד מכינוסי השלוחים בניו-יורק השתתף גם הראב"י הראשי של תנועת הרפורמים, ריק ג'ייקובס. הוא הביע את התפעלותו ממה שראו עיניו במהלך הכינוס, אבל כשניסו לראיין אותו על כך ¹ הוא התחמק.

כשג'ייקובס התמנה לתפקידו הוא אמר לעיתונאים ישראלים שצריך ללמוד מתנועת חב"ד כיצד לקרב יהודים. הוא התבטא: "הלוואי שנהיה פתוחים ומקבלים את האחר כמו חב"ד". הוא הוסיף שהוא רוצה לאמץ את הגישה של חב"ד: "אל תשבו ותחכו ליהודים שיבואו, צאו להביא אותם".

הראב"י שכיהן לפניו היה אריק יופה. כשהלה פרש מתפקידו הוא התראיין והביע את הערכתו לשלוחים של חב"ד, ואמר "הלוואי שגם לנו היו אנשים כל כך מסורים". היו לו כמובן גם דברי ביקורת, אבל בסוף הוא אמר שהרפורמים צריכים ללמוד מחב"ד כיצד לעבוד.

למעשה, זו שאלה שנשאלת פעמים רבות על-ידי אנשים שונים: מהו סוד ההצלחה של חב"ד?

בסוף השבוע הזה אנו חוגגים את ימי י"ט-כ' כסלו שהם ימי הגאולה של אדמו"ר הזקן ממאסרו ברוסיה הצארית. הרבי נאסר בגלל הלשנה של אנשים שהתנגדו בחריפות לתנועת החסידות. כאשר מתבוננים בהיסטוריה של תנועת החסידות, וכן כשמתבוננים בסיפור של פרשת השבוע על יוסף הצדיק אנחנו מגלים קוים מקבילים ודומים מאד.

לפני המאסר

בפרשת השבוע אנחנו קוראים על מכירת יוסף שבאה כתוצאה משנאת האחים כלפיו, עד כדי כך שהתוכנית הראשונה הייתה "לכו ונהרגו" (בראשית לב, כ). לבסוף הם השתכנעו 'רק' למכור אותו לעבד. מה גרם לשנאה האיומה הזאת כלפי האח עד שהם ביקשו להתפטר ממנו?

כולנו מכירים את הסיבות המפורשות בתורה, שהם ראו שאביהם יעקב רוחש לו אהבה גדולה מאוד יותר מכל האחים, אבל בתחילת הפרשה ישנן כמה מילים שמאירות ומסבירות סיבה נוספת מדוע הם שנאו אותו. התורה אומרת: "והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה". אומר רש"י: "כלומר, רגיל אצל בני בלהה, לפי שהיו אחיו מבזין אותן והוא מקרבן" (לז, ב)

במשפחתו של יעקב אבינו היו שתי קבוצות: בני האימהות [?] הילדים של לאה ורחל, שישה בנים של לאה ושני בנים של רחל, וארבעת הבנים של בני השפחות. רש"י אומר שבני לאה היו מזלזלים בבני השפחות והיו קוראים להם 'עבדים' וכמובן היחס אליהם היה בהתאם. יוסף התקשה לסבול זאת, שכן כאשר אימו רחל נפטרה יוסף נשאר יתום קטן בן שבע והייתה זו בלהה "שגדלתו כאמו" (רש"י לז, י).

יוסף הסתכל עליהם כשווה בין שווים ולא מלמעלה למטה והוא החליט שהוא לא מבליג. הוא סיפר ליעקב שהאחים שלו מבזים את בני השפחות. ולפיכך בני לאה רחשו שנאה ליוסף, הם לא יכלו לסבול שיוסף מבטל את המחיצה שמפרידה בין האחים, הוא לקח להם את ההילה שלהם שהם ה'עילית'.

לפני שלוש מאות שנה במזרח אירופה, רוב היהודים היו אנשים פשוטים ביותר שלא ידעו אפילו קרוא וכתוב. הם היו אנשים טובים ותמימים אבל מעולם לא למדו בבית ספר. מאידך הייתה קבוצה קטנה של תלמידי חכמים שיצרו מעין 'קבוצת עילית' בתוך עם ישראל; הם התפללו בבתי כנסת נפרדים, אכלו בנפרד וכו'. עד כדי כך שאדם פשוט לא העז אפילו לפנות לתלמיד חכם לשאול משהו. אם אותו למדן פנה לאדם פשוט וביקש ממנו משהו [?] אותו אדם הרגיש כאילו הוא זכה בפייס. עד כדי כך היה הריחוק בין שתי הקבוצות הללו.

ואז בא הבעל-שם-טוב ובעקבותיו אדמו"ר הזקן וגילו שהיהודים הפשוטים חביבים אצל הקב"ה לפחות כמו הלמדנים הגדולים ואולי אף יותר מכך. הם הורידו את המחיצה שהפרידה בין אותה קבוצת עילית של הלמדנים ובין עמך ישראל. הבעש"ט קירב את היהודים הפשוטים, דיבר איתם, סיפר להם את סיפורי התורה, והם ישבו על שולחנו כשווים ביחד עם התלמידים שלו שהיו גאונים מופלגים.

קבוצת ה'עילית' ביהדות לא סלחה על הסרת המחיצה הזאת. זה הביא להלשנה ולמאסר. אותה סיבה שהביאה למכירתו של יוסף [?] היא זו שהביאה להלשנה נגד אדמו"ר הזקן.

בעת המאסר

כאשר יוסף נמכר לעבד נאמר: "וירא אדוניו כי ה' איתו, וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו" (לט, ג). פוטיפר אדונו ראה שה' איתו. הרבי שואל: כיצד ידע פוטיפר [?] שהיה עובד עבודה זרה וגר בארץ מצרים [?] שהקב"ה נמצא עם יוסף? כיצד הוא שמע בכלל על הקב"ה?

הרבי עונה שיוסף עצמו גרם לכך, שכן בכל שיחה אקראית איתו הוא היה נוהג להזכיר את שמו של הקב"ה. כל פעם שהיו שומעים את קולו של יוסף הוא היה מזכיר את שם ה'. כאשר הוא התווכח עם אשת פרעה הוא אומר: "וחטאתי

לאלוקים" (לט, ט). כשהוא משכנע את שרי המשקים והאופים שיספרו לו את החלום שלהם הוא אומר: "הלא לאלוקים פתרונים ספרו נא לי" (מ, ח).

ויתרה מזו: בפרשת מקץ כאשר הוא עומד לפני פרעה שהיה 'מושל בכיפה' הוא פונה אליו ואומר לו: "שמעתי עליך תשמע חלום לפתור אותו" (מא, טו). יוסף משיב לו: "אלוקים יענה את שלום פרעה". כלומר, אפילו לפני פרעה "שהיה עושה עצמו אלוקה" (שמות ז, טו [רש"י]) ויוסף היה נתון לגמרי לחסדיו, בכל זאת הוא לא חשש להכריז שהוא מאמין בהקב"ה. וכפי שרש"י מסכם זאת: "שם שמים שגור בפיו" (לט, ג) [התוועדויות' תשמ"ה כרך ב' עמ' 917].

הבעש"ט לפני התגלותו, היה נוהג לבקר בעיירות, היכן שיהודים התכנסו והתאספו, והיה נוהג לשאול אותם לשלום. הוא היה פונה ליהודי ושואל אותו "מה שלומך?", רק כדי לשמוע את התשובה: "ברוך השם". את היהודי השני הוא היה שואל "מה שלום הילדים?" כדי לשמוע את התשובה: "ברוך השם, הילדים בריאים". הבעש"ט אמר שלהקב"ה יש נחת רוח עצומה מכך שיהודים מזכירים ומשבחים את שמו. הקב"ה כביכול 'מתפרנס' מכך שיהודים משבחים אותו וזה מעורר אצלו את הרצון להשפיע כל טוב עוד יותר לאותם יהודים שמשבחים ומודים לו.

אפשר לומר, שהראשון שהתחיל את דרך הבעל-שם-טוב היה יוסף הצדיק ש"שם שמים שגור בפיו".

אחרי המאסר

סוף הסיפור עם יוסף הצדיק הוא החלק הכי מפעים. אחרי שהוא הפך להיות משנה למלך והוא פגש את אחיו, הוא התגלה בפניהם ואמר "אני יוסף". מיד לאחר מכן הוא אמר להם שהוא מוחל להם על הכול: "ועתה אל תעצבו" כי מכרתם אותי, כי למחיה שלחני אלקים" (מה, ה). אחר כך הוא עוד מזהיר אותם: "אל תרגזו בדרך". אומר רש"י: "היה דואג שמא יריבו בדרך על דבר מכירתו להתווכח זה עם זה ולומר על ידך נמכר" (מה, כד). ושוב בסוף חומש בראשית, ממש בפסוקים האחרונים, כאשר הם מבקשים ממנו שימחל להם, יוסף פורץ בבכי ומבטיח להם "אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם" (נ, כא). ועל כך כותב רבינו הזקן בסוף פרק י"ב בספר התניא: "לגמול לחייבים טובות" ללמוד מיוסף עם אחיו. שיוסף שילם "טובה תחת רעה" [הם רצו להרוג אותו ואילו הוא הציל את חייהם בשנות הרעב].

את אותה הנהגה מצאנו אצל אדמו"ר הזקן שכאשר יצא מהמאסר הוא שיגר אגרת לכל החסידים שבתחילתה הוא כותב "קטונתי מכל החסידים", ובה הוא מודה "על ריבוי החסידים אשר הגדיל ה' לעשות עמנו" והמסקנה היא: "לבלתי רום לבבם מאחיהם, ולא להרחיב עליהם פה הס מלהזכיר או לשרוק עליהם חס ושלו" רק להשפיל רוחם ולבס" בנמיכות הרוח" (אגה"ק סימן ב). רבינו הזקן הזהיר את החסידים שלא ינהגו חלילה מנהג מנצחים שאומרים "אהה! ניצחנו!" וכיוצא בזה, אלא לנהוג בענווה ובאהבה בדיוק כפי שיוסף הצדיק נהג.

אם רוצים לדעת מהו סוד הצלחתה של חב"ד אולי אפשר לסכם אותה בשלושת הכללים הללו: כל יהודי הוא שווה אצל הקב"ה ואין מישהו ששווה יותר; כל דבר שמתרחש בחיינו זהו רצון ה' ואנו מנהלים את חיינו בצורה כזאת; והעיקר

שמשלמים "טובה תחת רעה". מי שיאמץ לעצמו את שלושת התכונות הללו מובטח לו שיצליח.